

UPPLÄNDSKA IDROTTSMINNEN

Hänt sen sist.....

Årsmötet i mars

Sedan förra medlemsbladet gick ut till medlemmarna har UIHF:s årsmöte ägt rum hos Upplands Idrottsförbund. Som mötesordförande fungerade Birger Lindell. Inga Löwdin omvaldes som ordförande för ett år och på två år omvaldes Elsie Ekedahl och Per Jancke samt nyvaldes Nils Wahlberg efter Rune "Skepparn" Jansson som av sagt sig återval.

Nils Wahlberg kommer från studentidrotten med specialitet orientering, en gren inom vilken han har och har haft många ledande uppdrag såsom ordförande i Upplands Orienteringsförbund och talman hos Upplands Skogskarlar. Han är en skicklig bankkontrollant, expert på kartor och är rankad som Sverige-etta i precisionsorientering.

Skepparn har haft besvär med hälsan och tyvärr inte närvara och bli ordentligt avtackad för sitt fina arbete i styrelsen, men styrelsen har nu adjungerat honom för kontakter med Väst-uppland, eftersom han nu bor i Heby.

Årsavgiften fastställdes till 100 kr för enskild medlem, 125 för familj och 150 för organisationer. Det blir inga ändringar i medlemsförmånerna. En arbetsplan som rekommendation till den nya styrelsen antogs. I diskussionen om planen betonades särskilt vikten av att så många medlemmar som möjligt sprider kunskap om föreningens existens och gör reklam för den både hos den egna föreningen och bland personliga vänner.

Vid idrottscaféet efter de formella årsmötesförhandlingarna berättade Erik Tobé och jag om det Internationella Orienteringsförbundets (IOF) uppkomst och utveckling under de första åren. Erik var förbundets president och jag dess generalsekreterare. Vårt kansli bestod av mitt "hobbyrum" med skrivmaskin, samlingspärmar, orienteringslitteratur och några lexika. Härifrån höll vi i trådarna för den internationella orienteringen i 15 år.

Vid det officiella stiftandet i Köpenhamn 1961 var vi 10 nationer, alla europeiska, och hade tyska som arbetsspråk. När Erik och jag avgick 1975 vid den 8:de kongressen var vi 23 nationer från fyra världsdelar och med kontaktorganisationer i ytterligare 14 länder av vilka de flesta nu är ordinarie medlemmar. Förbundet var 1975 tvåspråkigt, med tyska och engelska som likvärdiga arbetsspråk, men nu dominerar engelskan helt i både tal och skrift.

Tyvärr fanns inte många orienterare bland publiken, då vårt årsmöte kolliderade med en större sammandragning av ledare och organisatörer för 5-dagarstävlingen i Uppland 2001. Men de som kom verkade intresserade, deltog i diskussionen och ställde många frågor.

Sedan förra numret av "Minnena" har föreningen fått fem nya medlemmar:

Klas Gauffin, Stabby, Uppsala Näs, 755 91 Uppsala

Rune Hammarström, Ledungsvägen 32, 185 755 Täby kyrkby

Janne Pettersson, Vångelsta, Uppsala Näs, 755 91 Uppsala

Ulf Renborg, Rödhakevägen 12 B, 756 52 Uppsala

Valle Westlund, Hurtigs gata 23, 754 39 Uppsala

Carl-Göran Andræ hade fallit bort ur förra numret av medlemstidningen. Hans adress är Slöjdgatan 17, 752 38 Uppsala. Sigvard Sandberg bor på Storgatan 8 A (ej B) och Lars Wass har postnummer 757 52 Uppsala. Samma postnummer har Harriet Boman.

Upplands Tennisförbund har ny adress: c/o Lindberg, Nybyvägen 6, 74637 Bålsta.

SVIF:s årsmöte

Vid SVIF:s årsmöte i april gavs det rapporter som bör kunna intressera även oss upplänningar. Först gäller det Riksidrottsmuseet, som temporärt är lagt i malpåse sedan Riksantikvarieämbetet lagt in veto mot flyttningen till den gamla fina Tennispaviljongen, som är i högsta grad K-märkt. Museets styrelse arbetar febrilt på att finna en annan permanent plats för museet, men detta är inte lätt, då det också är en fråga om pengar. Styrelsen har god kontakt med RF, som nu också visar aktivt intresse för saken.

Museets personal fortsätter sitt arbete genom deltagande i andra utställningar, t.ex. Seklets Spegel i Stockholm Europas Kulturhuvudstad 1998 och Minnesutställningen Fotbolls-VM 58 hos Idrottsantikariatet och Strömberg/Brunnhages förlag i Vällingby. I Seklets Spegel har man, under temat rörelse/mobilitet, deltagit bl.a. med mina tyska rullskidor från 1955. Jag blev också intervjuad om historia och minnen kring "skidorna" som var de första i Sverige.

I Stockholm kommer den 21 juni en idrottshistorisk förening för distriktet att officiellt grundas. Hittills har SVIF fungerat som stockholmarnas idrottshistoriska hemvist.

Med anledning av diskussionen om "Det idrottshistoriska arvet" vid den idrottshistoriska konferensen i Jönköping 1996 och RF-mötet i Karlstad 1997 tillsatte RF en kommitté med medlemmar också från SVIF för att arbeta med idrottshistoriska frågor. Kommittén kommer bl.a. att vid höstens konferens i Vänersborg att presentera en arkivhandledning för amatör-historiker inom idrotten.

Vid Stockholms universitet har det första lektoratet i idrottshistoria instiftats.

SVIF har just kommit ut med en ny trevlig värvningsfolder med "inbyggd" inbetalningskort. Något för oss att ta efter?

UIHF:s styrelse har konstituerat sig som följer:

Ordförande Inga Löwdin

Vice ordförande Nils Wahlberg

Sekreterare Per Jancke

Skattmästare Hilding Gullström

Klubbmästare/arkivarie Hans-Magnus Gauffin

Adjungerad för Norduppland Birger Lindell och för Västuppland Rune Jansson

Redaktionskommittén har omvalts och styrelsen arbetar på att få fram en arbetsgrupp för intervjuer med idrottens pionjärer. Intresserade ombeds att höra av sig till styrelsen. En ny folder och nytryck av stadgarna kommer att göras snarast.

Styrelsen har beslutat instifta ett diplom och tar tacksamt emot förslag på utformningen av ett sådant före den 1 september.

Inga Löwdin

Minnen av och med Sigrid Karlsson

För mig och andra jämnåriga inom idrotten var Sigrid Karlsson vår andra Mamma. Hennes meriter är redan omskrivna i UNT, varför jag istället vill berätta om personen Sigrid och några minnesvärda episoder med henne.

1942 träffade jag Sigrid första gången. Då var jag tonåring, blyg och osäker på min egen förmåga. Som nybliven medlem i "hennes" förening, IF Thor, togs jag omhand av Sigrid, som visade hur roligt det var att tävla. Hon stöttade mig och andra friidrottsflickor genom att alltid finnas till.

Sigrid var inte "talför" i den bemärkelsen att hon ville ställa sig upp på möten och sammanträden och prata vitt och brett. Men hur hon jobbade bakom kulisserna! Hon ordnade klubb-tävlingar och resor, ja allt. Dessutom arrangerade hon, vid sidan om det idrottsliga, luciafester och annan underhållning inom föreningen. Hon var alltid kontaktbar, vare sig det var personligen eller per telefon.

Hösten 1943 fick hon en ljus idé; vi skulle börja spela handboll. Vi ställde upp förstås och vilket intresse det blev från alla håll. Sigrid ordnade lokaler på dåvarande I 8 och dit åkte man spårvagn för träning. Kunnigt folk att instruera och att hårdköra med oss grejade hon också.

När sommaren kom blev det uteserier inom distriktet. Hade vi inte andra färdmedel till hands skaffade Sigrid fram en lastbil, där vi satt på flaket (ibland huttrande i ösregn). Men roligt hade vi och vi vann alltid. Hösten 1945 började vi spela i Stockholms inneserie, klass 4.

Sigrid, förstås, hade ordnat dispens för IF Thor, eftersom det inte fanns konkurrens i innehandboll inom Uppland. Vi fick betala våra resor själva (ca en femma) varje söndag, men med Sigrid som eldsjäl gjorde vi det gärna. Hon upptäckte också ett mysigt konditori, där vi efter match fikade och åt mackor, samtidigt som matchsnacket ägde rum. Matcherna pågick i Medborgarhuset med fullsatta läktare. När vi spelade hördes ibland "heja Mormor". Gissa vem mormor var? Sigrids barnbarn fanns på publikplats.

Vi gick efter 4 år rakt igenom serierna och upp i Stockholms högsta serie, klass 1. Då tyckte Sigrid att hon kämpat färdigt på sin backplats och övergick till att "bara" vara ledare.

Under sin ledartid fick Sigrid vara med om att Thorlaget gick till två SM-finaler, som båda tyvärr slutade med förlust mot suveräna Göteborgs Sport. När det gäller SM i handboll finns även ett speciellt minne; semifinal borta mot Piteå. Resan upp bestod av sittplats på tåget hela natten. Den minsta av oss låg på bagagehyllan. Sigrid stöttade underifrån från sin sittplats. Väl framme fick vi vila en halvtimme och sedan ut på planen. Matchen blev en rysare, och vi konstaterade, dödströtta, att vi låg under med 3-4 och att slutsignalen närmade sig. Jag hade lyckan att pricka in 4-4. Det blev tre förlängningar och peppade av Sigrid kunde vi till slut vinna med 7-6 och gå till SM-final.

Hemresan samma dag, fast på natten, skedde på samma sätt som ditresan. Jag tog ledigt från mitt jobb och sov hela dagen efter. Sigrid gick direkt från tåget och jobbade i klädesaffären.

Många husmödrar i Uppsala hade förr en mycket god fysik. Orsak: Sigrid ledde, för korpens räkning, motionsgymnastik för denna kategori av kvinnor. Några minns säkert ännu de talrikt besökta uppvisningarna i Tennishallen (nuvarande Svettis). Min mamma deltog också, vilket jag tyckte var kul.

Hösten 1948 var vi i Oslo och mötte Norges bästa förening, Tyrving, i både friidrott och handboll. Ledarna, Sigrd och maken Gösta, tog väl hand om oss. Även denna gång åkte vi lastbil, efter tågresan, och det var i ett kallt och ruskigt regnväder. Jag minns, att jag sa till Elsie Abraham: "Du är alldeles grön i ansiktet", varpå Elsie fräste tillbaka: "Tror Du, att Du ser bättre ut då?". Sigrd skrattade så att hon höll på att ramla av flaket.

Ja, glömmet vi det idrottsliga, var det en resa att minnas. Handbollen, som spelades på en hel-dräkt kolstybbsplan, blev i skyfall och åskväder en ren parodi. Vi såg ut som levande lerstoder och det var nästan omöjligt att se vem som var vem i lagen. Jag kommer ihåg att jag i soppan rullade bollen till Elsie, som skyfflade den vidare in i mål. Vi fick dock stryk med 3-1. Sigrd tog fram tvättsvampar efteråt, de behövdes.

Men det var inte bara elände på resan; vi besökte Holmenkollen, åkte linbana i bergen och besåg Oslos sevärdheter, allt förstås ordnat av Sigrd, och minnena efteråt är bara roliga. Året efter arrangerade Sigrd returmatch i Uppsala, dock bara i friidrott. När det gäller Sigrd och Gösta, var de båda funktionärer i olika sammanhang, bl.a. i landskamper i friidrott på Stockholms stadion. I övrigt missade de inte, som åskådare, finnkamperna, vare sig de gick i Stockholm eller Helsingfors.

Vad beträffar friidrotten minns jag själv en episod med Sigrd. En dag (i juni 1946) sa hon till mig: "Det blir en stor gala för damer i Stockholm och jag har anmält Dig på 100 meter. Alla vinnare får ett presentkort på 100 kronor". Jag hade läst om tävlingarna och sa: "Men, snälla Du, där är ju bara eliten med!"

Emellertid var det bara att åka med Sigrd till tävlingarna på Zinkens Damm. Tidningarna hade rubriker om att ministerdottern Sköld var storfavorit i hundrametersloppet. När jag höll på att gräva mina startgropar i kolstybben, stod Sigrd bredvid och sa: "Du vinner, Dodo!" Jag svarade vanvördigt: "Du är tokig!"

Vid målet stod hon sedan och hoppade jämfota av glädje. För mitt presentkort köpte jag, på NK, ett fint tyg, som jag sparade till året därpå. Då sydde Sigrd, av mitt tyg, min första långklänning till Thors 50-årsjubileum.

Bland allt som Sigrd ordnat och arrangerat, måste slutligen nämnas "fyrstadsmatcherna" i handboll. Den första ägde rum 1946. När Sigrd spelat färdigt med sitt Uppsalalag i den första matchen, bytte hon kläder och var klar att leda husmödrarnas gymnastikuppvisning. Sen blev det nytt klädesombyte för henne och in igen för handbollsmatch nr 2.

Hon kom också på att låta Thors B-flickor i förmatch möta föreningens veteranfarbröder. I detta lag, med "Gubben" Lennquist som kapten, fanns många gamla välkända profiler med och denna match glädde publiken i fullsatt Tennishall.

Jag har haft glädjen att träffa Sigrd Karlsson även de för henne sista ensamma åren i livet. Om vi inte möttes, samtalade vi i telefon minst en gång i veckan. Det blev ofta prat om gamla sportminnen men också om hennes kära barnbarn och barnbarnsbarn. In i det sista stickade hon sockor och mössor samt sydde åt dem.

Du fick ett långt liv, Sigrd. Jag skulle önska, att Du i Din himmel fick veta till vilken stor glädje Du varit för många, många och för mig!

Gunborg "Dodo" Douhan

Precisionsorientering – en sport för alla

Precisionsorientering – före 1995 handikapporientering – är en gren av orientering som kan utövas av alla på lika villkor. Ung som äldre, nybörjare eller elit, kvinna eller man, med eller utan något handikapp – alla kan delta i denna form av problemlösning, där tiden för förflyttning runt en bana på 2,5-3 km är maximerad till ca 2,5 timmar. Banan följer rullstolsframkomliga stigar, vägar, elljusspår, gång- och cykelleder i skogs- eller parkterräng. Stadsskogen i Uppsala är ett bra tävlingsområde där sträckan mellan ett par kontroller kan erbjuda flera vägval.

Karta för Pre-O

Den mest använda kartan för Pre-O har skalan 1:5000, men alla skalor mellan 1:2000 och 1:10000 går bra att använda. Kartan bör noggrant visa terrängformerna, vara rik på detaljer och oftast är det en förstoring av orienteringsklubbarnas egna produkter som används.

Tävlingsklasser

Man tävlar i sex olika klasser beroende på kunnande och erfarenhet i kartläsning. Nybörjare (N), C, B, A, och E (elit) i svårighetsordning samt en ungdomsklass, -16. "Gamla" orienterare börjar vanligen i A för att det ska bli en lagom utmaning.

Så här arrangeras en tävling

Vid starten får du en karta med inritade kontroller, kontrollbeskrivning och startkort. När du kommer till den första kontrollen finns en syftpinne vid den stig du följer. Från denna syftpinne ser du det antal orienteringsskärmar som finns angivet på din kontrollbeskrivning. För N- och C-klasserna: två skärmar, A och B, för B-klassen: tre skärmar, A-C, för A- och E-klasserna: fyra skärmar, A-D. Ungdomsklassen har tre eller fyra skärmar och är en blandning av kontroller från A- och B-banan. Skärm A är den du ser längst till vänster i gruppen av skärmar.

Nu gäller det att avgöra vilken av skärmarna som svarar mot kontrollbeskrivningen:

Södra stenen, 1,8 m, norra sidan

Är det A, B, C eller D? På ditt startkort trycker du i den ruta som du anser vara den rätta skärmen. På elitbanor förekommer vid två-fyra kontroller att ingen skärm är placerad på rätt ställe enligt beskrivningen. Alltså, det finns ingen skärm vid den södra stenens norra sida och då trycker du i ruta fem på startkortet som betyder "ingen rätt". Har du nu tryckt i rätt ruta får du en poäng.

Så fortgår tävlingen över ca 18-20 kontroller på elitbanan, ca 15 på A-banan, ca 12 på B- och 8-10 på C- och N-banorna. Det gäller att få så många rätt som möjligt.

För att skilja tävlande åt som når samma poäng förekommer en eller två tidskontroller. De är placerade före tidsstarten, någonstans på banan eller efter målgång. Vid tidskontrollen ser du skärmarna och tiden tas från och med att du får karta med kontrollbeskrivning. Det gäller då att snabbt bestämma sig för vilken av skärmarna som är den rätta och i samma stund du säger t.ex. C, tas tiden på stoppuret. Ju kortare tid desto bättre, men det viktigaste är att du även har angett rätt skärm. Om du har fel, får du ingen poäng, men ett straff tillägg på 60 sekunder till den tid du använde, kanske 8 sekunder. Sammanlagt alltså 68 sekunder. Här är det nervdaller många gånger!

Vem vinner?

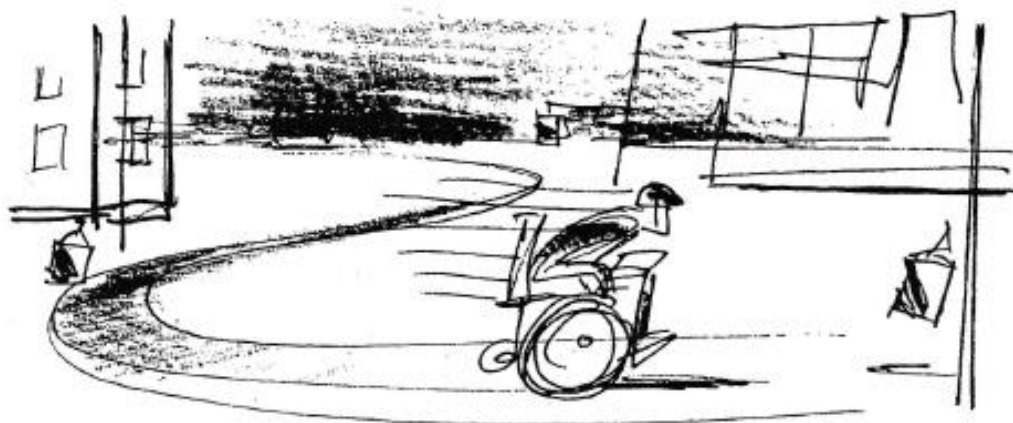
Jo, den som får flest antal poäng i respektive klass. Vid lika antal är det tiden på tidskontrollerna som avgör. N-klassen har ingen tidskontroll. Vid lika antal poäng där, delas placeringen i resultatlistan.

Pre-O-natt

Tävlingar i Pre-O på natten är en spännande form där den begränsade sikten gör det ännu mer nödvändigt med noggrann kartläsning. Ett bra pannlyse är en nödvändighet. OK Rodhen i Östhammar har sedan 1992 haft en årlig Pre-O-nattävling vid sitt Rodhenlopp. Istället för skärmar använder man reflexstavar med vitt-rött-blått sken. De syns förvånansvärt bra när de träffas av ljuset från lampan.

Pre-O:s utveckling

De första tävlingarna i handikapporientering började utvecklas i Örebro omkring 1980. Det var främst Arne Yngström, med förflutet i Uppsala och OK Fyrismalm, som var den drivande kraften.

Man började med en direkt kopiering av vanlig orienteringslöpning längs rullstolsframkomliga vägar och stigar och med tidtagning. Ibland användes en kategoriindelning beroende på vilket handikapp de deltagande hade, exempelvis multiplicerades tiden med en kvot för gående utan kryckor, en annan för gående med kryckor och en tredje för rullstolsbundna. Emellertid upplevdes den här kvotindelningen som orättvis och så länge man hade tidtagning gynnades de som hade bättre fysiska förutsättningar. Det gällde att hitta en form som var så rättvis som möjligt. Man provade punktorientering och linjeorientering och i mitten på 80-talet började man med flervalsoorientering, vilket betydde att det fanns flera skärmar att välja på när man kom fram till kontrollen. Tävlingsmomentet gick ut på att välja rätt skärm vid kontrollerna, och valde man rätt fick man en poäng. Dagens Pre-O-form började således utvecklas omkring 1985.

Landskamper

Från 1986 har årliga landskamper i Pre-O utkämpats mellan Norge och Sverige och från 1994 deltar även Danmark. Nu i höst, 5-6 september 1998, går landskampen i Sigtuna med Tage Nilsson, OK Linné (regerande europamästare) och undertecknad som banläggare. Vi hoppas på att även Finland ska delta i landskampsutbytet.

Mästerskap

Riksmästerskap i Pre-O i Sverige har hållits 1996 och 1997 och DM för Uppland (inofficiellt 1997) genomförs nu den 22 maj 1998. Första natt-DM i Pre-O arrangeras i höst.

Pre-O är en gren av orientering som kommer starkt!

Nils Wahlberg

Köp-, sälj-, bytes- och lånemarknad

Du som söker eller vill sälja, byta eller låna böcker, vykort, frimärken eller andra föremål med idrottsanknytning kan kostnadsfritt annonsera om detta.

Efterlysning!

Finns det någon eller några som har eller vet var det finns kartor och gärna också kontrollangivelser från den allra första Tiomilakavlen i orientering 1945 mellan Uppsala och Enebyberg. Vill titta på eller låna för kort tid!

Kontakta Bernt Karlsson, telefon: 018-42 56 53

...jag söker fortfarande

boken "Polacksbacken, en gammal lägerplats" – i bra skick och till bra pris

samt "Skärmen", orienterarnas årsbok 1938.

Jan Andersson 018-358167

UIHF säljer enstaka exemplar av olika årgångar av årsskriften Idrott, historia och samhälle, som nu realiseras för 30 kronor per st. (porto tillkommer). Passa på att komplettera Din serie. Årsboken 1990 innehåller ämnesregister över alla tidigare artiklar. Beställ genom Hans-Magnus Gauffin 018-543662.

Vill Du medverka i vårt medlemsblad som skribent/idégivare eller har Du bilder lämpliga för publicering? Hör i så fall av Dig till någon i redaktionsgruppen:

Jan Andersson 018-358167; E-mail: wallhofs@wineasy.se

Inga Löwdin 018-537874, Arne Pettersson 018-692865

Rolf Pålbrant 018-302573, Birger Persson/Bille Bild 018-381152

Sommarspelen i fri idrott gjorde Gimo känt i världen

Om det hade varit på "den gamla goda tiden" skulle det ha varit drygt en månad kvar. Men det är inte längre "den gamla goda tiden" och därför får man nöja sig med att minnas det som varit. Jag tänker på Gimospelen eller som det officiella namnet löd "Sommarspelen i Gimo". De ligger nu några tiotal år tillbaka i tiden och riskerar falla i glömska, om de inte lyfts fram i ljuset på nytt. Och de är de mer än väl värda. En liten landsortsförening anordnade under decennier friidrottsgalor med en sådan ansamling av stjärnor att de med all rätt fick beteckningen "lilla SM".

När jag så smått började fundera på tävlingarna så här i efterhand, tyckte jag mig först komma ihåg att jag åtminstone varit åskådare vid fyra eller möjligen fem tillfällen. Klarast av alla framstod på något sätt det första, redan 1954, då jag blev inpackad tillsammans med far, mor och en kusin i morbrors och mosters nyförvärvade Citroën med destination Idrottsgården i Gimo. Från den tävlingen minns jag bara, att vi satt vid stavhoppsgropen och tittade på Ragge Lundberg, Södertälje, som vann (vem annars?!) och Lennart Lind, Bromma, som blev tvåa (vem annars?!). Efter Gimobesöket blev det stavhopp hemma i trädgården tillsammans med sagde kusin och några av de få grabbarna i grannskapet. Den smäckraste stören, som bar upp moderns klädstreck, fick tjäna som stav.

Med hjälp av sparade tävlingsprogram och några tidningsurklipp har jag kunnat konstatera att jag tillhört publiken på Gimospelen minst tio gånger. Med stöd av gamla reportage i Upsala Nya Tidning och Arbetarbladet har jag också blivit påmind om många händelser som jag egentligen inte klarade att framkalla spontant ur minnet.

Från tävlingarna 1954 minns jag också, att det förekom flera löpgrenar över medel- och långdistans. Efteråt har jag noterat att Bertil Albertsson, UIF, vann 3.000 m. Jag skall alltså ha sett Bertil Albertsson "live" utan att egentligen veta om det. Att Ragge Lundberg tog 4,10 i stav och Lennart Lind, 4 meter jämnt, hade jag förstås glömt. Jag minns att det var mycket folk. 3.500 åskådare på söndagen, stod det i tidningen. Inte dåligt.

Sommarspelen i Gimo hade förmodligen börjat arrangeras 1915, eftersom 1954 års tävlingar betecknades som de 40:e. De handlade alltså om friidrott, pågick i dagarna två och följde ett modifierat landskampsprogram. Lördagen började, under den tid jag kan överblicka, alltid med 110 m häck och söndagen med 400 m häck. Släggkastning förekom dock av allt att döma aldrig. Damgrenarna var som regel bara några få. På lördagskvällen var det dans och artistuppträdanden i folkparksdelen av Idrottsgården. Söndagstävlingarna avslutades vanligtvis med en fotbollsmatch mellan ett förstärkt Gimo IF och något lag från allsvenskan eller division II.

1959, året efter de succéartade Europamästerskapen på Stockholm stadion, vann EM-silvermedaljören Per-Owe Trollås 400 m häck på 53,8. Stig Pettersson, EM-bronsmedaljör, segrade i höjdhopp på 2,06. 100-metersfinalen fick följande topp:

1) Uno Jakobsson, IFK Lidingö	11,0
2) Per-Owe Trollås, Stockholms Studenter	11,1
3) Lars-Gunnar Hultgren, Bromma IF	11,1
4) Rolf Pettersson, Söderfors GoIF	11,2

Jag kan än idag för mitt inre öra höra hur det lät, när speakern Fredrik Moberg förkunnade den resultatlistan med stackatobetoning på bygdens tungomål för den närvarande publiken. Från detta års tävlingar i övrigt kan anmärkas att Lennart Lind vann (!) stavhopp på sin standardhöjd 4 m jämnt. (Ragge Lundberg hade nog slutat då.)

1961 såg segrarlistan ut så här: 100 m och 200 m: Owe Jonsson, Växjö; 400 m: Hans-Olof Johansson, Nyköping; 800 m och 1.500 m: Dan Wærn, Örgryte; 3.000 m: Ulf Lundstedt, Castor; 5.000 m: Boris Jönsson, Eksjö; 110 m häck: Bo Forsander, Skackan; 400 m häck: Leif Librand, Vikingen; kula och diskus: Erik "Myggan" Uddebom, Bromma; höjd: Stig Pettersson, Kronoberg; längd: Eddie Wingren, Duvbo; tresteg: Lars Karlbom, Södertälje; stav: Lennart Frennemo, Vikingen (med Svante Rinaldo, UIF, som 3:a); 100 m damer: Inga Broberg, Göta, och längd ungdom 17-18 år: Birger Nyberg, Täby. "Stickan" Pettersson hoppade 2,11 i höjd och hade dessutom fina försök på 2,14. Av segrarna var eller blev alla landslagsmän utom möjligen Lennart Frennemo. Å andra sidan kom Eddie Wingren också att spela i ishockeylandslaget Tre Kronor några gånger. Ett segrargarnityr väl värdigt ett SM, eller hur?

Höjdpunkten 1963 var när Esso Larsson vann 3.000 m överlägset och slog Dan Wærns fyra år gamla svenska rekord med fyra tiondelar. 7.59,2 blev den nya rekordtiden. Rickard Berglind, Södertälje, spurt slog Göran Axelsson, UIF, i kampen om andraplatsen. Tiderna: 8.19,0 respektive 8.19,6.

Längdhoppet vanns av Torgny Wåhlander, Tureberg, på 7.38. Femma kom Curt Sjö Dahl, IFK Mora, på för honom rätt blygsamma 6,84. Likväl har jag för avsikt att återkomma till den senare i en kommande artikel.

1964 vann alundasonen Yngve Lind, IK Akilles i Gävle, 1.500 m före Bruce Tulloh, Lund, Bengt Nånje, Ludvika, och Gunnar Bjurvald, UIF. Kjell-Åke "Sörmarkarn" Nilsson, Sunne, och "Stickan" Pettersson klarade båda 2,08 med den förstnämnde som segrare och Olle Johansson, Örgryte, som trea på 2 m jämnt.

Åsyna vittnen var en publik på 4.000 åskådare.

1966 var det verkligen SM på riktigt i Gimo. Mästerskapet på 10.000 m avgjordes i samband med Gimospelen och inför en publik på 3.000 åskådare. Resultatlistan förtjänar att upprepas ännu en gång:

1)	Lage Tedenby, Kils AIK	29.59,6
2)	Eive Wedin, Sandvikens GK	30.19,6
3)	Sune Kaufeldt, Turebergs IF	30.21,0
7)	Sören Norrby, UIF	30.35,6
12)	Gunnar Edberg, Tierp	
13)	Gunnar Bjurvald, UIF	
20)	Hans Åkerfeldt, UIF	
36)	Tord Lind, Tierp	
40)	Östen Ingvarsson, Tierp	

Vad jag i övrigt minns från 1966 års tävlingar är Bosse Althoffs segrar på 100 m och 400 m, norrmannen Arne Kvalheims seger på 800 m med 1.51,6 och diskustävlingen med följande tre på prispallen:

- 1) Ludvig Danek, Tjeckoslovakien, 61,20; 2) Lars Haglund, Hellas, 57,12;
3) Erik Uddebom, Bromma, 56,40.

1967 vann Bo Forsander som vanligt 110 m häck. Annars var detta lille Owe Bergs stora år. Hoforslöparen vann både 800- och 1.500 m-loppen. Laurie Puckham, Australien, tog 2,10 i höjd och segrade före Kjell-Åke "Sörmarkarn" Nilsson på 2,07 och "Stickan Pettersson" på för honom blygsamma 1,99.

1968, året för Mexicoolympiaden, skulle Ricky Bruch ha varit det stora dragplåstret i diskus, men han hade enligt egen utsägo "aldrig fått någon riktig inbjudan", varför han inte ställde upp till start. Att han dock var på plats och stötte kula dagen innan med en andraplats efter Thord Carlsson, Linnéa, var möjligen en annan sak. Mest minnesvärt det här året var att tidens långdistanssuverän Ron Clarke, Australien vann 3.000 m, före tre japaner och Gunnar Thysell, Ärla. Detta fick Ron Clarke att utbrista: "*Gimo is marvellous*" till UNT.

Kjell Isaksson, Sundbyberg, var med redan på den här tiden och vann stav på 4,85 med fina försök 5,01. Kenneth Lundmark, Skellefteå, segrade i höjd på 2,13.

1972 var nog det sista året jag var på Gimospelen. Det var inte längre riktigt samma stjärnspäckade startfält som tidigare år, men många traditioner håll fortfarande i sig, bl. a. den att Bo Forsander skulle inleda tävlingarna med att vinna 110 m häck. Den här gången ställde i alla fall Ricky Bruch upp i diskus och vann med 64,60. 800 m-loppet fick publiken att resa sig, när Henry Gustafsson, UIF, i en inspirerad spurt slog Peter Fulbe, Australien. Tiderna: 1.52,6 respektive 1.52,8.

Även om jag sett rätt mycket under tio besök på Gimospelen, har jag dock långt ifrån sett allt. Den mest minnesvärda händelsen kommer ändå från 1971. Jag var i egenskap av sommarvikarierande sportreporter på UNT utsänd att bevaka tävlingarna tillsammans med fotografen Rolf Hamilton.

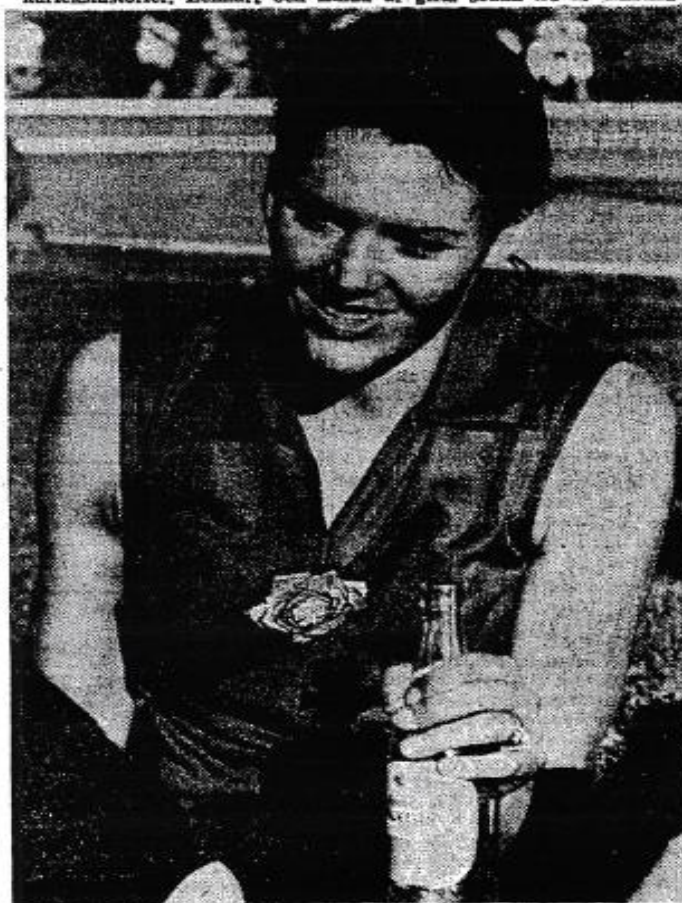
Stavhoppet pågick som bäst i norra kurvan och jag stod nära hoppgruppen på innerplan. Plötsligt bröt stora jublet loss i södra kurvan. Linda Hedmark hade slagit nytt svenskt rekord i höjd med 1,80. Jag var på plats, men ändå för långt bort för att se något.

Dessutom hade jag uppmärksamheten riktad åt annat håll.

Givetvis sprang jag till södra kurvan. Linda höjde till 1,83 – och klarade!!! Nytt svenskt rekord igen. Jag såg det med egna ögon och fotografen Hamilton hann fänga detta rekordhopp genom kameralinsen. Hade hon gjort det bara för vår skull, tro? Det blev förstasidesbild i UNT dagen efter. Själv fick jag – lätt nervös – nöjet att göra segerintervju med Linda, men det gick fint. Hon var ytterst sympatiskt, och det blev inga större svårigheter att greja en tvåspaltare på första sportsidan.

Gimhoppet började i London

Sagan om Linda Hedmarks rekordhopp i Gimo började egentligen med en landskamp i friidrott mellan Sverige och Storbritannien i London 1963. Svenskarna hade en lång, mörk och ståtlig spjutkastare som hette Lennart Hedmark och kom trea i landskampen på föga märkvärdiga 69,42. Det räckte emellertid gott för att bli upptäckt av Linda Knowles, engelskt höjdhoppare som blivit bronsmedaljör i Belgrad-EM. Tycke uppstod som det heter och så gick det som det brukar gå i lyckliga kärlekshistorier. Lennart och Linda är gifta sedan tre år tillbaka och bor och verkar i Karlstad.

Linda Hedmark, 25, kan bli ett av Sveriges trumfkort vid Europamästerskapen i Helsingfors

Linda tyckte inte tro att det var sant, när ribban låg kvar efter det tredje försöket på personliga rekordhöjden 1,80. Med händerna för ansiktet reste hon sig från "madrasserna" i höjdhoppesgruppen och tycktes för ett ögonblick befinna sig i en annan värld. När hon upptäckt att ribban fortfarande låg kvar, bjöd hon upp träningskompisen Margareta Bergqvist, som kom tvåa till en av de vildaste glädjedanser idrottsgårdspubliken skådat.

De som inte hann med att se rekordskuttet över 1,80 behövde inte vara besvikna. Linda höjde till 1,83 och bjöd på repris. Glädjedansen den här gången var om möjligt ännu vildare.

Omedelbart efter det andra rekordhoppet berättade Linda att hennes främsta förhoppning inför framtiden är att bli svensk medborgare så att hon kan ställa upp i Helsingfors-EM i höst.

— I morgon eller på tisdag kommer Invandrarverket att ge besked och ett positivt svar är den bästa rekordbelöning jag kan få.

Med Linda i EM-laget skulle Sverige få ett starkt medaljkort, men konkurrensen i damhöjd är hård och det finns fem eller sex flickor i Europastatistiken, som har bättre resultat i år.

— Så en placering bland de sex bästa skulle göra åtminstone mig glad.

Linda tyckte det var synd att damfriidrotten i Sverige uppmärksammas så lite, men var tydligen inte sämre människa än att ta saken i egna händer. I England var det annorlunda.

— Du kanske längtar hem?

— Hem? Omöjligt! Jag är hemma här i Sverige.

BERNT KARLSSON

UNT 5 juli
1971

Linda Hedmark kände jag genom tidningarna. Hon hade i samband med någon landskamp i början på 60-talet fått upp ögonen för den svenske spjutkastaren Lennart Hedmark. De kom överens om att mötas på Tokyo-olympiaden 1964. Lennart klarade spjutkvalgränsen – 82

meter med "gamla" spjutet, tror jag det var – tidigt på våren, men fick ändå inte åka, eftersom han inte visat "stabil form" när olympiaden började nalkas. Linda klarade dock sin kvalgräns hemma i England och sin Tokyobiljett. Detta blev en populär snyfthistoria för flera svenska tidningar. Träffades de nu inte i Japan, ordnade det upp sig i alla fall och 1971 hette Linda just Hedmark i efternamn och kämpade för att bli svensk medborgare för att kunna delta i Europamästerskapen i Helsingfors.

Hur det gick med medborgarskapet och EM-deltagandet kommer jag däremot inte ihåg. Och var Linda finns idag, vet jag inte ens.

Detta var bara ett snabbt skummande av på ytan av de en gång, bland såväl tävlande som publik, så populära Sommarspelen i Gimo. Åtskilligt mera skulle finnas att säga. Kanske kan någon mera professionell idrottshistoriker – eller varför inte hembygdsforskare – ge sig i kast med den uppgiften, innan det blir för sent?

Bernt Karlsson

Rasbo Idrottsklubb jubilerar

Rasbo IK bildades den 1 april 1928 på initiativ av entusiastiska Frötunapojkar som ville ha en förening att idrotta i. Klubbens förste ordförande blev Emil Eriksson.

De idrotter som bedrevs vid starten var fotboll, skidor, bandy, cykel och friidrott. Från början gällde det att få i ordning en idrottsplats. Att den kom att ligga på Frötunas mark var helt naturligt då greve Carl stödde idrottandet. En gammal backstuga från 1800-talet kom att fungera som klubblokal fram till att en ny klubblokal byggdes omkring 1955. Senare har Rasbo idrottsplats byggts ut och förbättrats liksom även klubblokalen som också har kompletterats med fristående materialutrymmen och omklädningsrum.

Medlemsantalet höll sig på 1930-talet kring 50 st. och passerade 100-strecket först 1970. Under senare tid har antalet medlemmar varit över 500. Det kan noteras att år 1945 var de manliga medlemmar 76 st. och de kvinnliga 0!

Numera har förhållandet utjämnats genom att ungdomsverksamheten riktar sig till både pojkar och flickor. 1997 var medlemsantalet 825.

Klubbens inkomster under de första tjugo åren var, förutom medlemsavgifter, inträde vid fotbollsmatcher (25 öre) och inkomster från fester. Ibland var det dans efter fotbollsmatcherna och det hände att det då också ordnades cykeltävlingar. I 1944 års redovisning finner man också en inkomstpost på 118:34 för cykelparkering vid festerna! Under 70- och 80-talen var julgransförsäljning i Uppsala en stor inkomstkälla och numera är det förstås Bingolotter som gäller för att kunna driva verksamheten.

Fotboll fanns, som redan nämnts, med på programmet redan vid starten och har varit den idrott som har lockat flest utövare under åren. Man höll till i de lägre serierna och det var på den tiden hårda duster med Länna, Alunda och framför allt derbyn mot Kilen. Från 1944 finns en anteckning om vilka som skulle spela och registreras i A-laget då dessa enligt bestämmelserna inte fick spela i B-laget. Därför hade man inför varje säsong ett möte där det bestämdes vilka som skulle vara A-lagsspelare.

Fotbollens storhetstid i Rasbo var under 60- och 70-talen, då klubben var i div. 4 Uppland 13 säsonger i rad. Men 1935 vann Rasbo Östra serien och poserade för fotografen. Stående fr v. Sven Eriksson, Roy Fredriksson, Nils Hanning, Erik Svensson, och Verner Örde. Knästående fr. v. Erland Pettersson, Lennart Nordendag, Halvar Hanning, Martin Jansson, Roland Engström och Gunnar Lövgren.

Fotbollens uppsving kom på 1960-talet då en satsning på utbildade tränare inleddes. Från att tidigare ha samlats för tvåmålsspel och för att skjuta på mål infördes då modernare träningsmetoder. Klubben avancerade då till dåvarande div. 4 där man höll till i 13 säsonger.

Från att ha varit av tämligen blygsam omfattning kom ungdomsfotbollen att expandera under 1970-talet. Ungdomsledare rekryterades och verksamheten organiserades mer målmedvetet. Fotbollslag för flickor kom också i gång under samma period och var den del av verksamheten som ökade mest.

Därigenom blev det också möjligt att starta damfotboll i Rasbo 1981. Damlaget avancerade så småningom i seriesystemet till div. 3, lades sedan ner och har därefter startats om på nytt. Fotbollsskolan samlar numera närmare 200 deltagare och ungdomsidrotten har numera också innebandy på programmet med tre lag.

Fri idrott förekom redan vid starten och i jubileumshistoriken år 1948 skrevs: "Den fria idrotten, som ju borde vara grundläggande för övriga idrottsgrenar, har fört en skiftande tillvaro vilket i första hand får tillskrivas bristen på kunniga och rutinerade ledare. Genvägen till idrottsutövande har därför blivit fotbollen, vilken haft lättare att finna förståelse för vår idrottsintresserade ungdom." Trots alla ansträngningar tvingades RIK att lägga ned verksamheten 1954.

Skidor har alltid haft sina förespråkare i klubben och verksamheten har pågått sedan klubben startade förutom några år under 1960-talet. Resultatlistor från 1930-talet finns bevarade och DM-startar gjordes också då.

Bystafetter förekom tidigare och var mycket uppskattade och RIK:s ungdomstävling hade många startande på 1970-talet. För de äldre skidåkarna har Vasaloppet haft en lockelse sedan 50-talet och på senare år har antalet startande RIK:are varierat mellan 20 och 40. Att snötillgången är minst sagt varierande här i Uppland vet vi ju alla och därför har skidsektionens terrängserie blivit ett nystartat komplement till verksamheten.

Så många DM-tecken har inte klubben erövrat under åren. Systrarna Åsa och Ylva Gahne vann sex DM-tecken i skidorientering 1984-88 och som orienterare vann de tillsammans tre DM-segrar i ungdomsklasser. Detta för oss in på orientering som man började med 1933. Klubben nådde en stor framgång på 40-talet, då Lars Kampf segrade i seniorklassen i DM. Tyvärr värvades flera av RIK:s orienterare av andra klubbar och 1954 lades sektionen ned. År 1980 kom man tillbaka och ett 20-tal RIK:are brukar delta i nationella tävlingar och 5-dagars.

Bandy har funnits i klubben i flera omgångar och från början valde man en gemensam fotbolls- och bandysektion. Bandymatcherna spelades på Funbosjöns is och i inventarieförteckningen från 1943 upptas två målburar och ett par benskydd. Bordtennis var en idrott som hade en livlig verksamhet under 50- och 60-talen. Cykelsporten var populärast i de tidigare åren och hade sin kulmen på 30-talet då klubben även hade licensierade åkare i B- och C-klasserna. Cykelsporten upphörde 1935 liksom gång som förekommit under ett par år. En ishockeysektion fanns faktiskt också under åren 1959-63 men avsaknandet av rink gjorde att verksamheten dog ut. Faktum är att även gymnastik förekom på programmet 1933-43, men någon sektion valdes aldrig.

Roger Almgren (gammal RIK:are)

Från läktarplats

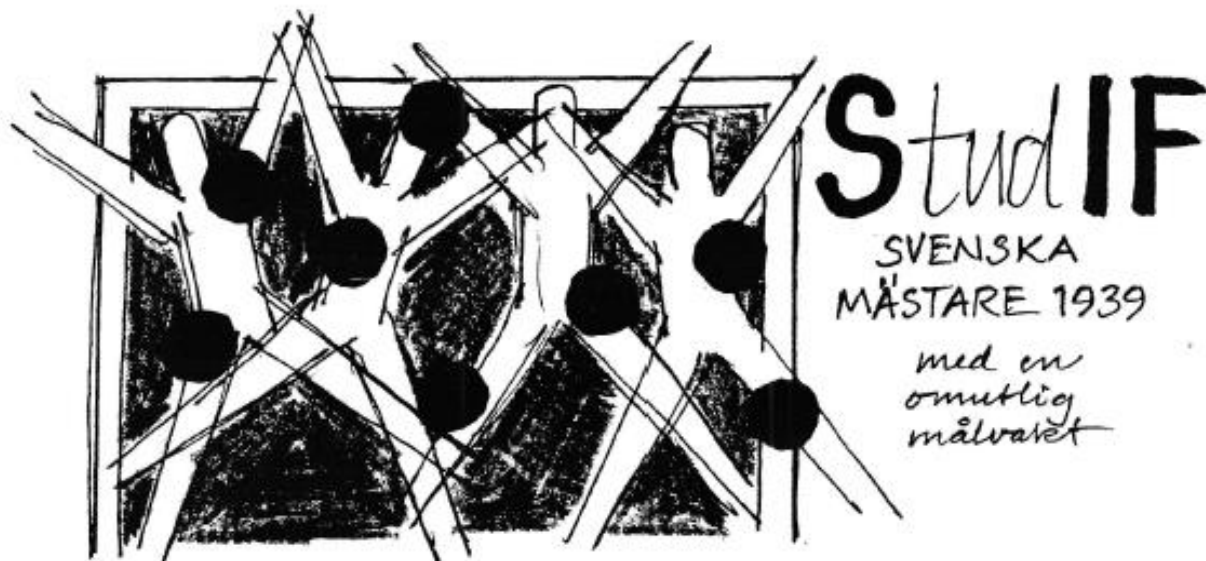
En kvartett ynglingar i de övre tonåren hade varit framsynt nog att i god tid införskaffa nummerade förköpsbiljetter till "årets match" i tennishallen. Alltså garanterade "ringsideplatser" på läktaren! Matchdagen fanns inte en biljett att tillgå, allt var slutsålt redan dagen innan.

Vad var det då som just den här dagen – söndagen den 2 april 1939 – orsakade en sådan publiktillströmning att hundratals intresserade inte kunde beredas plats utan att besvikna återvända med oförrättat ärende? Jo, svenska mästerskapet i handboll skulle avgöras – mellan hemmalaget Studenternas IF och Redbergslids IK.

Göteborgarna var givetvis klara favoriter, det hade både expertis och en medveten handbollspublic bestämt. RIK hade vunnit de senaste 11 matcherna förkrossande överlägset, detta krönt med seger i årets allsvenska handbollsserie. Men så hade man ju inte mindre än 6 landslagsspelare i sitt manskap. Till allt detta kom att RIK hade erfarenheter från ett flertal av de senaste årens SM-finaler.

Studentlaget å sin sida kunde se tillbaka på den mest framgångsrika handbollssäsongen i sin historia. Av de senaste 26 matcherna hade man endast 7 gånger gått förlorande ut från arenan. Så nog skulle man väl kunna bjuda göteborgarna ett värdigt motstånd, även om man inte hade någon landslagsspelare att visa upp!

Det som följde var verkligen en både spännande och dramatisk tillställning. Man upplevde ett inre engagemang som det var omöjligt att hålla ifrån sig. Trots, eller kanske tack vare, att målen inte precis duggade tätt den här gången.

För mig blev den stora behållningen målvakternas skickliga och applådknipande arbete mellan stolparna. Göteborgaren K. G. Andersson, vig som en katt i sitt agerande, kunde ibland ses sätta en "extra knorr" på sina räddningar. Någon gång hände det att han "klistrade" bollen mellan ena benet och golvet, ett publikfriande nummer för galleriet vid mindre viktiga matcher. I varje fall kan jag inte erinra mig att han visade upp denna konst för SM-publiken.

I den motsatta buren figurerade Torsten Petré på ett för uppsalapubliken känt manér. Han var den rörliga, högst levande väggen, den reaktionssnabbe bollmotaren. Med armar och ben,

händer och fötter, armbågar och knän, bringa och bål reagerade han blixtnabbt. Alltid fanns det någon kroppsdel i vägen vid fiendens närskott.

Som sagt, matchen fick ett spännande och särskilt i slutminuterna dramatiskt förlopp. När hemmalaget ledde med 5-4, smög sig backen Anders Vanäs upp till sin speciella "avfyringsplats" och satte med ett perfekt bakkast bollen kanonhårt i borte vinkeln.

Nu var väl matchen avgjord, kunde man tycka. Men RIK kom igen och utjämnade. En andlös och förtätad stämning tycktes råda! Men så – Hasse Norgren kom i skjutläge, inte alltför nära målområdet, hittade en blotta och drog på för allt vad han var värd. Bollen tog i ribbens underkant och studsade ner någon decimeter bakom K. G. Anderssons mållinje. Stämningen förblev inte längre andlös och förtätad!

Den sista minuten befann sig bollen i händerna på hemmaspelarna, som naturligtvis inte gjorde sig någon brådska. Den sympatiske och finspelande göteborgaren Yngve Lamberg gjorde ett sista desperat försök att göra något åt det hotande nederlaget. Inte bättre än att han råkade ge Anders Vanäs en ovänlig kindpust. Ett utslag av ledsnad och besvikelse måhända? Lamberg bad omgående Vanäs om ursäkt – ingen fiendskap tycktes råda dem emellan – och eventuella buanden hade, innan de ens hunnit utbryta, övergått i spontana och varma applåder. Det hade publiken råd med!

Matchen var över, och planen invaderades av entusiastiska åskådare som omringade de lyckliga hemmaspelarna. Uppsala hade genom Studenternas IF begåvats med ett svenskt mästerskap i handboll!

Arne P.

Upland runtloppet 1927.

I Upsala Nya Tidning måndagen den 29 juni 1927 löd en rubrik över en 2-spaltig artikel: "Ett jämnt och starkt cykelfält över Upland runtbanan om söndag." Tävlingen på 45 mil runt Uppland påstods vara den första över en så lång sträcka och "det hårdaste provet hittills". (Ett påstående som inte var riktigt korrekt med tanke på t.ex. 50-milaloppet Göteborg-Stockholm 1916).

I presentationen av elitåkarna, de tio bästa i landet, utpekades Ragge Malm och Holmfrid "Storviks" Eriksson båda IF Thor, Erik "Orsa" Bohlin UCK och Olle Svensson Hammarby som favoriter. Alla fyra var rutinerade "långtradare": Malm hade en dryg vecka tidigare vunnit Hermesloppet, Bohlin var 6-dagarssegrare 1924 och 1926, Svensson kom 2:a 1924 och 3:a 1926 i samma tävling medan Eriksson vunnit Hermesloppet 1923.

Den 2 juli presenterades på inrikessidan de tio A-klassarna med foto i en 3-spaltig artikel under rubrikerna "Allt klart för Uplandruntloppet. Wide löper på Studenternas" och "Allt är klappat och klart för Thors och Upsala Nya Tidnings cykellopp Upland runt om söndag". (Även friidrottstävlingar skulle således äga rum söndag eftermiddag med Edvin Wide som främsta namn.) Förutom de fyra nämnda storåkarna var följande avporträtterade: Georg Johnson och Helmer Strandberg båda Enskede, Sven Johansson Sundbyberg, Karl Lundberger Hammarby samt Elis Eriksson och Fritz Funcke båda UCK.

På tidningens idrottssida publicerades startordningen och tidsschemat då cyklisterna skulle passera. Förutom A-klassarna var 12 cyklisterna anmälda i B-klassen med den 50-årige Henrik

Moren – 10-faldig segrare i Mälaren runt bl.a. – och Nils Velin, IF Thors nya stjärnskott som mest intressanta namn. Tävlingen skulle starta kl. 10 på kvällen och passera Örsundsbro, Järva, Norrtälje, Älvkarleby, Mehede, Söderfors, Hadeholm och Harbo. Ankomsten till Uppsala var beräknad till 2.35 söndag e.m. En motorcyklist skulle åka banan 2 timmar före start och tillhandahålla program efter banan och cyklister skulle åtföljas av en särskild "förbandsbil". Publiken kunde följa tävlingen via en "stor, präktig anslagstavla" på Studenternas.

Det var ända från de första stora cykeltävlingarna på 1890-talet regel att publicera namnet på prisgivarna. Ständigt återkommande prisgivare var de stora cykelfabrikerna, så också denna gång; Nymans, Josef Erikssons och Lindblads hade skänkt hederspriser till tävlingen liksom Dagens Nyheter och Idrottsbladet samt en privatperson, dir Em. Egrell. I ett PM för cyklister i samma nr av UNT angavs bl.a. obligatorisk läkarundersökning, matkontroller i Järva, Norrtälje, Östhammar, Älvkarleby och Östervåla. Alla vägar sades vara avkritade och samtliga cyklister och funktionärer var efter tävlingen inbjudna på middag av IF Thor.

Det faktum att UNT gick in som medarrangör och ekonomisk garant för en cykeltävling föranleder en närmare kommentar. Vi är numera vana vid att populära idrottsevenemang har blivit allt viktigare för massmedierna i deras kamp om läsare och tittare. Men redan för hundra år sedan blev tävlingsidrotten kommersiellt intressant för både producenter och tidningspress. Det bästa exemplet är Frankrike, där de stora cykeltävlingarna från 1890-talet och framåt finansierades av cykelfabrikerna och dags- eller idrottspress svarade för arrangemangen. Således var det specialtidningen för cykel, L'auto, som 1903 i kamp med kollegan Le Velo lyckades få arrangörskapet för Tour de France, som ju fortfarande är den största landsvägstävlingen.

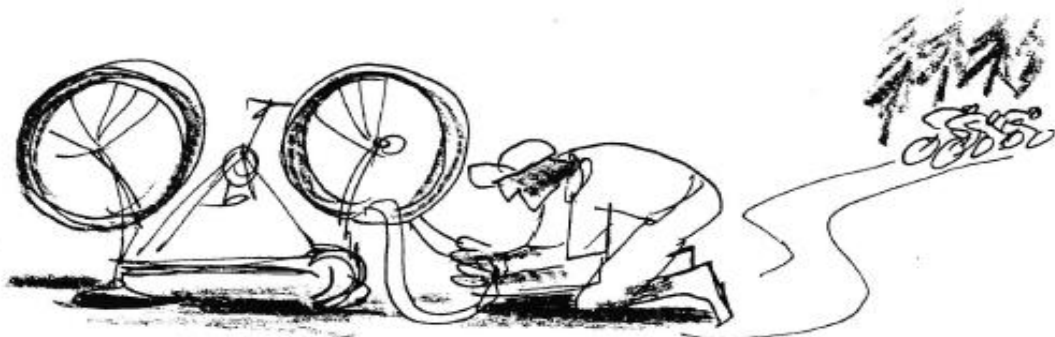
I vårt land var det Idrottsbladet som första gången stod som medarrangör vid en stor cykeltävling, nämligen Mälaren runt 1911. 1917 var det Aftonbladet som tillsammans med CS Ringen arrangerade den s.k. Mälarstafetten. (Tävlingen kördes också 1919, 1920, 1925 och 1926.) Under 1920-talet, då dagstidningarnas idrottsbevakning ökade i takt med tävlingsidrottens expansion, blev det allt vanligare att en tidning tillsammans med en cykelklubb arrangerade en stor cykeltävling. Här kan nämnas Dagens Nyheter sexdagarlopp, Skånska Aftonbladet: Skåne runt, Östgöta Correspondenten: Östergötland runt, Ljusnan: Varpen runt, Stockholms Tidningen: Osloloppet, Social Demokraten: Enskedepropagandan, Skaraborgaren: Västergötland runt.

UNT:s referent befann sig i en av de många bilar som följde Uppland runtloppet. Redan i rubriken på tidningens förstasida den 5 juli får läsaren klart för sig vilket högt betyg tävlingen får: "Uppland runt blev ett glänsande idrottsligt evenemang". Sedan följer en bild på segraren och ett referat som entusiastiskt beskriver tävlingen som "en lysande idrottslig succé"... och som "ett enda idrottsligt triumftåg genom den just nu fagra upplandsbygden." Hela tävlingsapparaten sägs ha fungerat som ett "urverk", vilket var väntat med tanke på det stora arbete och den minutiösa noggrannhet som tävlingens tekniske ledare Artur Gozzi nedlagt.

Av själva tävlingsreferatet framgår att cyklister, sedan de lämnat Uppsalas gator mellan täta åskådare, satte en våldsam fart på vägen mot Enköping. Kalle Lundberger var den förste som måste släppa kontakten med tåten efter en punktering och Nils Velin bröt sedan ett framhjul gått sönder. Söder om Toresta körde Elis Eriksson omkull och föll så svårt att han måste bryta. Även Enskede-Johnson råkade ut för flera punkteringar och hamnade så långt efter tåten att han så småningom bröt tävlingen. Vid Järvakontrollen (som till Gozzis förtret inte var i ordning trots löfte därom) hade tempot blivit för hårt för Moren och de flesta andra B-klassarna. Tätgruppen bestod här av åtta man: Malm, "Orsa", B. Andersson, Olle Svensson, Strandberg, Nilsson och Nyström.

Det mest dramatiska under loppet inträffade på den dåliga vägen mot Norrtälje, då Ragge Malm, som dittills varit den mest dragvillige i en alltmer decimerad klunga, punkterade. De övriga, som såg chansen att skaka av sig en svår konkurrent, satte med Orsa Bohlin i spetsen upp en så hård fart, att Norrtälje passerades på 37 minuter bättre tid än beräknat. Malm var då 3.30 min efter täten.

Sedan ytterligare några inte orkat hålla det hårda tempot bestod tätgruppen av bara fem man, däribland B-klassaren, den 36 årige Bernheim "Stadsbudet" Andersson. Östhammar passerades 6.22 på morgonen på 18 min bättre tid än tidsschemat. Malm var då 24 min efter. De fem i tätgruppen höll ihop med Bohlin som den konditionsstarkaste farthållaren. I trakten av Hadeholm fastnade Olle Svensson med pedalen i en stor sten som stack upp över vägbanan och dråsade omkull. Fallet blev så kraftigt att han senare måste bryta tävlingen.

Nästa incident inträffade ett par kilometer från Östervåla, när "Orsa" stod utan luft i bakringen". Men han "svepte en ny ring i rödaste rippet" och tog upp förföljandet. I slutuppgörelsen de sista 300 metrarna var dock Bohlin utan chans mot de spurtstarkaste åkarna, där Sven Johansson slog "Storvikarn" med en maskinlängd och denne i sin tur var 15 meter före "Orsa". Deras tider: 15.33.49, 15.33.50, 15.38.45 resp. 15.34.24. Som fjärde man kom "Stadsbudet", en imponerande prestation. Olle Svensson rullade in några minuter efteråt och först på 5:e plats uppenbarade sig Ragge en dryg timme senare. Han hade resignerat efter sitt missöde med framringen och t.o.m. unnat sig ett bad i en sjö.

Sedan "uppsamling skett" åkte de sex första i sluten trupp ner till Studenternas IP. Där åkte de ärevarv inför 1.500 åskådare (som tidigare besett fri idrottstävlingarna). Den följande obligatoriska konditionstävlingen på 10 varv vanns av "Orsa" sekunden före Malm. Samtliga cyklister och funktionärer var sedan inbjudna till middag på Stadshotellet av IF Thors cykelsektion. Prisutdelningen förrättades av Velocipedförbundets ordförande, löjtnant Fleetwood.

En granskning av några andra tidningar som gav stort spaltutrymme åt idrott, visar att det förutom Idrottsbladet var Dagens Nyheter som mest uppmärksammade Upland runt. Det var inte så konstigt, eftersom det var signaturen Tim, d.v.s. Lennart Herlin, en "gammal thorare", som var tidningens reporter. "Cyklisterna i sadeln 16 timmar utan vila i Upland runt-loppet" var satt som rubrik över en tvåspaltare den 1 juli. Med reservation för att det förekommit tävlingar

på ännu längre distanser, såsom Göteborgsloppet 1916, där bara Morén var med av söndagens deltagare och bara ett fåtal hade något minne av tävlingen, ansåg Herlin att cykelsporten med Upland runt fått en tävling av "alldeles ny karaktär", enbart tillkommen för eliten. Han förutspådde "en intressant trampning" med tanke på bl.a. temperaturdifferenser mellan natt och dag och den minst sagt skiftande vägstandarden, där stråken mot Östhammar förutspåddes innebära stor risk för punkteringar.

Även Herlin urskilde samma favoriter som UNT och med Malm som huvudfavorit. En intressant detalj som Herlin omnämner var valet av växlar. Detta var ju före växelapparaternas tid och cyklisterna hade bara två utväxlingslägen att välja på. Bakhjulet på dåtidens racercyklar hade två kedjekransar med olika växlingstal, och cyklisterna måste stanna och vända bakhjulet om man under loppet ville ändra utväxlingen. Inför sådana långlopp som Upland runt var låga växlar att föredra, men 68-75 tum eller 75-79 var den fråga som enligt Herlin diskuterades inför söndagens strapatser. För övrigt strödde även Herlin lovord över de minutlösa förberedelser som utträttats av Thors cykelsektion under ledning av Artur Gozzi. Vad han utträttat var "en prestation värd all beundran". Herlin var också imponerad av den ståtliga prissamlingen med 23 "värdefulla hederspris" utställda i juvelerare Hallbergs skyltfönster.

Herlin återkom den 3 juli med en karta över tävlingssträckan och ett tidsschema. Den 4 juli, då åkarna hunnit till Järva före DN:s pressläggning, löd rubriken "Talrika sensationer under nattkörningen" och i artikeln återgavs de incidenter som ovan relaterats av UNT:s utsände. På DN:s idrottsida den 5 juli ägnades sammanlagt fem spalter åt tävlingen, inklusive en bild på de sex främsta. Även här lovordade Herlin både arrangemangen och Gozzi, som sett till att "Allt var genomtänkt i minsta detalj". Herlin var också imponerad av de talrika åskådarna efter vägen: "Svart av folk överallt, ivriga hejarop på Orsa och Ragge och en uppsjö av mer eller mindre skämtsamt flängande turiståkare". Till DN:s reportagebil kom också täta rapporter, t.ex. om det växande tidsavståndet till Malm efter hans punktering, förmedlade av den gamle stjärncyklisten Gunnar Sköld, en av Nymans mc-ordonnanser.

I Idrottsbladet ägnades loppet inte mindre än två och en halv sida med Palle Brewitz, signaturen "PB", och "Master" som reportrar. Den förre gav i rubrikform följande karakteristik av tävlingen: "Ett av de mest spännande loppen någonsin" och "Punkteringar, fall och vilda jakter växlade i ett". Även PB var full av beundran för det arbete som Thors cykelsektion med Gozzi i spetsen lagt ner, liksom av det stora publikuppbådet vid starten och efter vägarna.

"15 dramatiska timmar med alla favoriter utslagna" och "Den fantastiska 10-milsjakten mot Järva" var några av rubrikerna i "Masters" reportage. Den 7 juli återkom han med en artikel, där han uttryckte sin beundran för "den välarrangerade tävlingen." Inte minst var han imponerad av att både journalisterna, motorkontrollanterna och "firmagubbarna" inbjöds att äta och dricka så mycket de ville vid matkontrollerna, något som annars tydligen inte förekom under etapploppen.

I november 1927 lämnade Gozzi och de flesta licenserade åkarna Thors cykelsektion och startade en ny klubb, SK Fyrishov, som snart blev landets framgångsrikaste. Året därpå arrangerade denna klubb det s.k. Fyrishovsloppet, medan Thor i början på 30-talet stod som arrangör för Östhammarsloppet.

Till sist: ett anmärkningsvärt faktum är att det i stort sett inte förekom någon firmareklam i samband med Upland runt-tävlingen och inte heller några andra cykeltävlingar det året. Varken märkesangivelser i tidningarnas cykelreportage som hade blivit så vanligt, eller cykelfabrikenas reklamannonser efter det egna märkets segrar, har kunnat noteras, vilket tyder på

att någon form av tyst överenskommelse firmorna emellan måste ha träffats. Men att det bara var en tillfällig paus illustreras de följande åren, när de stora cykelfabrikerna använde sig av tävlingsframgångar i alla de stora landsvägstävlingarna genom en omfattande annonsreklam i sport- och dagspress.

Rolf Pålbrant

Om sport på frimärken

Man kan ju fråga sig vad frimärken har med sport att göra. Den frågan ställde jag mig när jag började samla dessa små papperslappar.

Redan för länge sedan började jag spara inkommande post, men allt samlades i kartonger och blev bara liggande. Först när jag gick i pension var det dags att plocka fram kartongerna med gamla brevklipp och postförsändelser. Mycket hade tyvärr, genom olämplig lagring, blivit skadat eller förstört.

I mitten av 80-talet fanns det på Sysslomansgatan i Uppsala en frimärkshandel som fick många besök. Där köpte jag först några samlingar innehållande frimärken från Grekland, Italien och Spanien, länder som intresserade mig med anledning av tidigare resor. Jag insåg ganska snabbt att jag måste begränsa mitt samlande och då valde jag sportfrimärken, särskilt OS-märken, och bland dem framför allt märken från världsländerna.

De Olympiska spelen har gamla anor. De kan spåras tillbaka till år 776 f.Kr. i Olympia. Där hölls vart fjärde år stora spel, dit de bästa idrottsmännen blev inbjudna för att tävla om de olympiska lagerkransarna. Spelen ordnades vart fjärde år, ända tills den östromerske kejsaren Theodosius år 393 e.Kr. gav befallning om att dessa hedniska fester skulle förbjudas.

Det dröjde över 1500 år tills den franske baronen Pierre de Coubertin, generalsekreterare i det franska riksidsrottsförbundet, år 1894 lyckades samla representanter från 30 länder till en kongress i Paris för att besluta om att återuppväcka de Olympiska spelen. Resultatet blev att de första spelen skulle hållas i Aten 1896. För att få in pengar till reparationer av Atens stadion och till övriga organisationskostnader, beslöt då det grekiska parlamentet att utge en frimärksserie.

Därmed hade ett nytt område inom filatelin grundats – OS-filatelin! Denna första grekiska OS-serie omfattade 12 frimärken med anknytning till de Olympiska spelen. I den grekiska samling som jag inköpte i mitten på 80-talet fanns det flera OS-märken från denna första utgåva. Från den tiden har jag genom åren som gått fortsatt mitt olympiasamlande.

Några tidiga Olympiska spel och deras frimärken

År 1900 hölls spelen i Paris i samband med den stora världsutställningen. 14 olympiska rekord sattes, varav tre världsrekord. Över 1000 idrottsmän från tjugu länder deltog. Några frimärken gavs dock inte ut.

1904 hölls spelen i St Louis i USA med 496 deltagare, varav hela 431 från USA. Inga frimärken gavs ut, men tolv olympiska rekord sattes, varav åtta världsrekord.

1906 ordnade grekerna de s.k. mellanolympiska spelen som 10-årsjubileum av de första moderna spelen. Då utgavs åter frimärken med anknytning till antika olympiader.

1908 var det Londons tur att ordna Olympiska spel. Inga frimärken eller särskilda stämplat kom till användning, men 19 olympiska rekord varav sju världsrekord sattes.

1912, då spelen var förlagda till Stockholm, gavs ej heller några frimärken ut, men en särskild stämpel med text på svenska och engelska kom till användning. Dessutom gav den svenska Olympiska kommittén ut ett speciellt brevkort, som stämplades av det specialupprättade postkontoret "STADION".

1916 var det första Världskriget i full gång, varför OS som skulle hållits i Berlin inställdes.

1920 var det åter fred och Antwerpen i Belgien stod som värd för spelen. Det belgiska postverket gav ut en fin frimärksserie med antika sportmotiv och dessutom utgavs flera olika OS-stämplat. Över 2600 idrottsmän deltog, bl.a. den kände Paavo Nurmi. Nio olympiska rekord sattes, varav sex var världsrekord.

1924 stod Paris återigen som värd för Olympiska spel. Det franska postverket gav då ut fyra vackra frimärken med antik anknytning och dessutom det första s.k. olympia-blocket, "JEUX OLYMPIQUES 1924", där samtliga nya OS-märken var avbildade. Flera franska postkontor gav också ut speciella OS-stämplat. På Olympiastadion och i Olympiabyn inrättades speciella postkontor med egna poststämplat.

BERLINOLYMPIADEN
SKAPADE MÅNGA NYA
CERMONIER OCH YTTNINGAR
BL.A. FRIMÄRKSUTGIVNING

1924 ägde de första Olympiska vinterspelen rum och hölls i Chamonix, men de har inte lämnat några filatelistiska spår efter sig.

Detsamma gäller för **1928** års vinterspel i S:t Moritz, där varken frimärken eller stämplat förekom.

1932 arrangerade USA de III. Olympiska vinterspelen i Lake Placid och då utgavs ett litet men vackert märke med en störtloppsåkare i mer än 51.000.000 exemplar.

1928 ordnade holländarna de IX. Olympiska spelen i Amsterdam. Holland gav då ut en serie med åtta märken med olika sportmotiv. På varje märke tillkom ett tilläggsporto som skulle tillfalla den Olympiska kommittén!

1932 gick de Olympiska spelen i Los Angeles. USA:s postverk gav då ut ett 3C. violett märke med en löpare i startställning i 168.885.300 exemplar och ett 5C. ljusblått märke med en antik diskuskastare i 252.376.100 exemplar.

Nu hade tydligen de olympiska kommittéerna i de olika länderna fått upp ögonen för en presumtiv inkomstkälla. I startgruperna låg Tyskland som 1936 fick både sommar- och vinterspelen på sin lott, Sommar-OS i Berlin och Vinter-OS i Garmisch-Partenkirchen. Filatelistiskt material utnyttjades av tyskarna till 100 %.

Detta var några ord om de tidigare Olympiska spelen från filatelistisk synpunkt. Numera ger alla länder ut OS-frimärken, oavsett om de anordnat Olympiska spel eller ej. Det har gått inflation i dessa märken. För att ha någotsånär kontroll över min olympiasamling håller jag mig numera enbart till värdländerna. Man blir ju inte precis glad av att se en störtloppsåkare på ett frimärke från Senegal!

Sune Johanson

Mer om frimärkssamlande

Apropå Sunes artikel om sportfrimärken kan jag berätta hur tillfälligheter kan skapa ett intresse som varar livet ut.

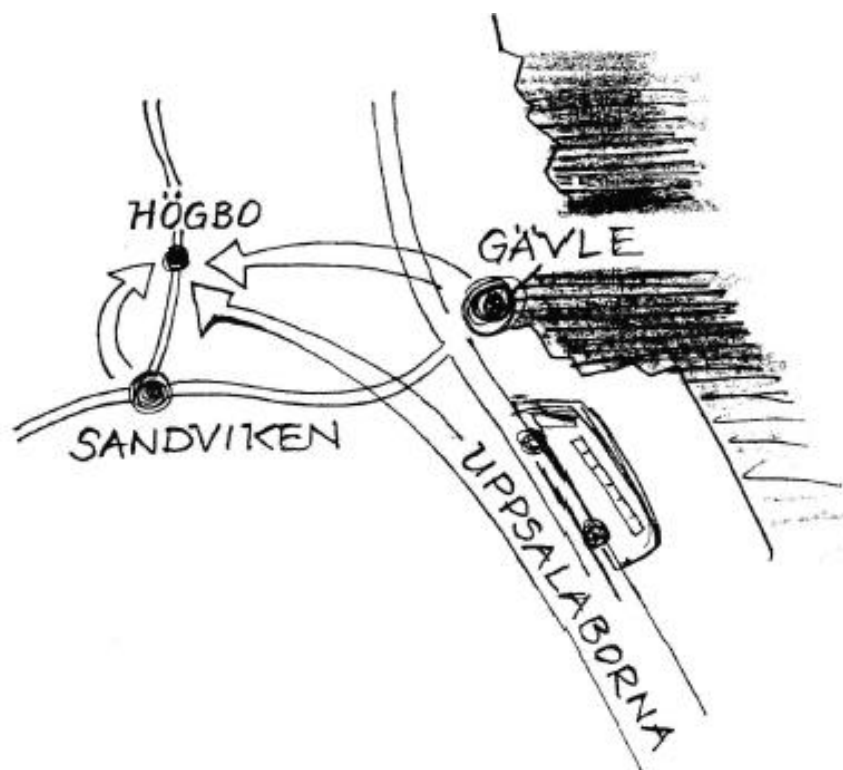
Så här började det för min del: Min pappa, som hade en handelsträdgård med partihandel, importerade blomsterlökar direkt från Holland och varje vår kom holländska köpmän och tog upp order inför höstens och vinterns odling. Konversationen med holländarna skedde på tyska, ett språk som jag just hade börjat med i skolan, varför jag passade på att öva mig prata med de sällskapliga "farbröderna". Det var på våren 1928 som konversationen bland annat rörde sig om den kommande Olympiaden i Amsterdam.

Döm om min överraskning, när jag senare på året – kanske var det till jul – fick en hel serie OS-märken till present från Holland.

Det blev starten för samlande av sportfrimärken för mig. Jag har inte varit lika systematisk och skicklig som Sune men har ändå haft stor glädje av hobbyn. Sen 10-årsåldern har jag aldrig kastat ett frimärke.

Inga Löwdin

Den här bilden har Bille gjort för att illustrera Erik Tobés och Inga Löwdins arbete med internationell orientering som de redogjorde för på årsmötet. Se framsidan!

Kom ihåg resan till Sandviken och Högbo! Inbjudan på sista sidan.

Sommarutflykten till Sandviken och Högbo tisdagen den 9 juni

Programmet har utformats i samråd med våra värdar i Sandviken och SISU:

Anmälan senast den 1/6 till Inga Löwdin 018-537874 eller Per Jancke 018-373115 (tillfälligt telefonnummer). Då vi räknar med bussresa är vi angelägna om bindande anmälan i god tid.

Det subventionerade priset för heldagsutflykten (resa och lunch) är 150 kronor.

Program:

- 9.00 Avresa från Scandic Hotel's parkering, Gamla Upsalagatan
- 10.30 Samling i Smedsgården, Sandviken där *Smedsgårdens vänner* tar emot med kaffe
Värd: Lennart "Klangen" Andersson m.fl. från orten
- 12.15 Avfärd till Högbo Bruk där Gunnar Höög berättar om Högbos historia
- 13.30 Lunch i Hans Hjertas gård
- 14.30 GIHF:s styrelse med ordf. Helge Rask i spetsen informerar om Högbos sportsliga
möjligheter
- 16.00 Hemresa

Innehåll i detta medlemsblad

Bille Bild svarar för originalillustrationerna

1. Hänt sen sist (Inga Löwdin)
3. Minnen av och med Sigrid Karlsson (Gunborg "Dodo" Douhan)
5. Precisionsorientering – en sport för alla (Nils Wahlberg)
7. Köp-, sälj-, bytes- och lånemarknad
8. Sommarspelen i fri idrott gjorde Gimo känt i världen (Bernt Karlsson)
12. Rasbo IK jubilerar (Roger Almgren)
15. Från läktarplats (Arne P.)
16. Upland runtloppet 1927 (Rolf Pålbrant)
20. Om sport på frimärken (Sune Johansson)
22. Mera om frimärkssamlande (Inga Löwdin)
23. Bille Bilds illustration till Erik Tobés och Inga Löwdins internationella arbete
och av resvägarna till Sandviken och Högbo
24. Inbjudan till sommarutflykten till Sandviken och Högbo den 9 juni; Innehållsförteckning